Földünk – környezetünk

műveltségterület

Földrajz

7-8. évfolyam

Szandaszőlősi Általános és Alapfokú Művészeti Iskola
2013

Ajánlás

Az átdolgozásnál felhasznált dokumentumok:

- NAT 2012 (110/2012.(VI.4.) Kormányrendelet
- EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 3. sz. melléklet 3.2.10
- a Szandaszőlősi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Nevelési Programja
- a Szandaszőlősi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 2010. évi helyi tanterve

A TANTERV TARTALMAZZA:

7. – 8. évfolyamon a földrajz tantárgyra vonatkozóan:

- A tantárgy céljait, feladatait, fejlesztési követelményeket.
- A tantárgy óraterveit.
- Az értékelési elveket.
- A tankönyv kiválasztásának elveit.
- Az évfolyamok tananyagának témáit.
- A továbbhaladás feltételeit.
- Az év végi követelményeket.
- Az iskola beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményeit és formáit.

Az átdolgozást végezte:

7. – 8. évfolyam: Czeglédi Karolina _____

Szolnok, 2013. március 31.

ALAPELVEK, CÉLOK

A Földünk – környezetünk műveltségi terület megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki bennük nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és a tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek alkalmazásával.

A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat. Az elsajátított ismeretek és a felismert összefüggések alapján érthetővé válnak azok az új kihívások, amelyek a XXI. század elején átszabják a hagyományos gazdaság kereteit, s amelyek érdekellentéteket okozhatnak, társadalmi változásokat gerjeszthetnek a világ korábban egymástól elzárt térségeiben, társadalmaiban.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése, a következő nemzedékek számára történő megőrzése iránt. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartáshoz.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a korszerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Ezért a megnevezett tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló

információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés- és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó és vállalkozó-képes állampolgárrá váláshoz.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása az 5. évfolyamon kezdődik, mert az oktatás alapozó szakaszában nem a szaktudományi ismeretek elkülönítésén van a hangsúly, hanem alapvetően a természettudományi (illetve részben a társadalom- és a környezettudományi) kapcsolatok megértésén. Ezért a műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyamon az Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottak alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik. E kapcsolatok is hangsúlyozzák a Földünk – környezetünk műveltségi terület integráló jellegét, valamint a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsön-hatásainak feltárásában betöltött alapvető szerepét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

1. Tájékozódás a földrajzi térben
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a környezet anyagairól
4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól
5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról
6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról

KÖZMŰVELTSÉGI TARTALMAK

A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmi alapozása az 1–4. évfolyamon az Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottak szerint történik.

5–8. évfolyam

1. A tér és ábrázolása

1.1. Téregységek

– Személyes tér. A földrajzi tér.

– Térhierarchia.

1.2. Térábrázolás

– Térrajz, útvonalrajz, térképvázlat; úti- és helyszínrajz.

– Térképi ábrázolás.

– Térképfajták.

– Keresőhálózat és földrajzi fokhálózat.

2. Az idő

2.1. Időegységek

– A napi, az évi, a történeti és a földtörténeti időegységek.

– Földtani és földrajzi folyamatok időléptéke, időtartama példák alapján.

2.2. Időrend

– Ciklikus és lineáris irányú folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.

3. A természeti környezet és jelenségei

3.1. Anyagok, anyagi rendszerek.

– Ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok.

– Környezetet károsító anyagok és hatásaik.

3.2. Geoszférák

– Domborzati formák, felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok.

– Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok.

– Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások.

– Veszélyhelyzetek.

3.3. Földrajzi övezetesség

– A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai.
– Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.

3.4. Égitestek

– Az égitestek látszólagos mozgása. A Föld mozgásai és ezek következményei.

4. A társadalmi-gazdasági tér szerveződése és folyamatai

4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése

– A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek.
– A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások).
– Településtípusok és szerepük.
– A gazdaság természeti feltételei, a természeti erőforrások hasznosításának változása.
– A gazdasági ágazatok szerepe a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.

4.2. A világgazdaság szerveződése és működése

– Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban.
– Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük.
– A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).

5. A földrajzi tér regionális szerveződése

5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza.

– A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre, szellemi és gazdasági termékek, hagyományok, hungarikumok.
– A lakóhely, a hazai nagytájak és országrészek.
– Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolata.
– A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység.
– A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi földrajzi vonásai. Magyarországon élő nemzetiségek.

5.2. Európa

– Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben.
– Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai.
– A kontinensrészek földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi környezeti jellemzői, azok okai és következményei.

– Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak egyedi földrajzi környezeti jellemzői, azok okai és következményei.

– A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi-gazdasági kapcsolataik hazánkkal.

5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok

– Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői, társadalom-földrajzi sajátosságai, környezeti állapota, a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre.

– Az egyes kontinensek tipikus tájainak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.

– A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.

6. A globális kihívások lokális és regionális forrásai

6.1. Globális problémák

– Az életminőség különbségeinek példái, urbanizálódás, környezeti és gazdasági problémák.

– A helyi környezetkárosítások következményei.

6.2. Fenntarthatóság

– Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.

– Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.

** Nemzeti alaptanterv 2012 (110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet)*

EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 3. sz. melléklet 3.2.10

Földrajz az általános iskolák 7–8. évfolyama számára

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai tudást. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

7–8. évfolyam

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. Az oknyomozó tudásszerzés elvéből kiindulva a tananyag feldolgozása során a tanulók minden tényt, jelenséget és folyamatot elsődlegesen térbeli, emellett időbeli változásában, fejlődésében ismernek meg, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A helyi és a regionális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével és a globális folyamatok érzékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti, társadalmi és környezeti problémákat.

A tartalmak feldolgozása a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. Kiemelt része a haza és környezete földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetése, amelynek során megalapozódik a hazához és a magyarsághoz való kötődés. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A hazáról, a földrészünkről és a távoli földrészekről való tudásszerzés mellett nagymértékben segíti a tanulók képességeinek fejlődését. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulókban az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Folytatja az 5–6. évfolyamon megkezdett integrált tudásszerzést és az egységes természettudományi szemlélet alakítását. Az állandóság és a változás látszólagos ellentmondásosságát, a rendszerek törvényszerűségeit, a struktúra és a funkció összefüggéseit, az anyag, az energia, az információ különböző formáit regionális megjelenésükben vizsgálja. A természeti jellemzőkhöz mindig hozzákapcsolja azok társadalmi-gazdasági felhasználását, illetve egymáshoz illeszti a társadalmi élet és a gazdaság elemeit is, ezáltal megveti a társadalomtudományi szemlélet alapjait is. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információkezelő tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és az információfeldolgozás képességének

fejlesztése, különös tekintettel a tapasztalati és a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Mivel a földrajz tantárgy feladatának tekinti a tanulók megismertetését a helyi, a regionális és a globális környezetükkel, a valóság pedig gyorsan változik, ezért a tanulók kénytelenek állandóan önállóan frissíteni ismereteiket. A távoli tájak megismerésében nagy szerepet kapnak a mediatizált kommunikációs eszközök (nyomtatott sajtó, televízió, internet) által szerzett információk. A földrajz tantárgynak tehát célkitűzése, hogy ösztönözze a médiumok által közvetített világ kritikus elemzését, értelmezését, megértesse a tanulókkal, hogy a világ itteni ábrázolása nem azonos a valósággal, az eseményeknek és a jelenségeknek az alkotók által konstruált változatát láthatják.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény felébresztése, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy elősegíti a szociális és állampolgári kompetenciák fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak. A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú középfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az általános iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti térképolvasás képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken). A dokumentum topográfiai és kulcsfogalmi listája csak az adott témában újonnan megjelenő és azokat a fogalmakat tartalmazza, amelyek a kerettanterv tartalmi és szemléleti újdonságainak pontosítása érdekében szükségesek, a korábbi életkori szakaszban vagy a megelőző témák során feldolgozottakat tudottnak feltételezi.

Értékelési elvek

Alapvető cél annak vizsgálata, rendelkezik-e a tanuló kellő kompetenciával: hogyan fejlődik tudásának, képességeinek, készségeinek rendszere a földrajz tantárgy által közvetített értékek elsajátításával.

Az egyénre szabott tanulási módszerek ugyancsak az egyénre szóló, sajátos értékelési rendszert kívánnak. Ezért kiemelt értékelési elv annak figyelemmel kísérése, hogy mennyit és mely követelmények teljesítésében fejlődött a tanuló önmagához, előző szintjéhez képest.

Az értékelésnek döntően a tevékenységek megnyilvánulásaira, az önálló munkavégzésre és az összefüggések meglátásának különböző szintjeire kell irányulnia – a fokozatosság elve és az életkorra jellemző pszichikus fejlődés figyelembe vételével.

Az alábbiakban felsorolt értékelési szempontok közül **válogatva** azokat kell kiemelni, amelyek a **tanulók életkorához,** a **tananyag jellegéhez** (annak mélységéhez) s a **feldolgozási képességek fokozatos fejlődéséhez,** a **tanulói kompetenciák bővüléséhez igazodnak.**

A tanulók értékelése

A tanulói teljesítmény értékelése szempontjából az alapvető ismeretelemek elsajátítása mellett döntő fontosságú, hogy a tanulók milyen mértékben sajátították el a legfontosabb földrajzi kompetenciákat, kiemelten a földrajzi térben való tájékozódás képességét, a földrajzi tartalmú információszerzés és az információk feldolgozásának, értelmezésének képességét.

Formatív:

- Az alapfogalmak és összefüggések megértésének ellenőrzése rövid írásos, illetve szóbeli felelet, frontális foglalkozás formájában.
- Egyéb tanulói tevékenységek értékelése: tanórai tevékenység; szerepvállalás a csoportmunka során; megfigyelések elvégzése és a tapasztalatok értelmezése, illetve egyszerű jegyzőkönyv készítése; gyűjtőmunka és az összegyűjtött információk különböző formában történő feldolgozása (írásbeli vagy szóbeli beszámoló, tabló, rajz stb.).
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, feladatlap, témaközi, értékelése.
- Egy-egy kiválasztott témához kapcsolódó rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, leírás, rajz készítése.
- Tanári irányítással, csoportmunkában vagy egyénileg végzett egyszerű projektmunka.
- Az ellenőrzésnél minden esetben figyelembe kell venni a tantárgytömbösített oktatás formáját, amennyiben az adott tantárgyból egy napon több tanóra is van, az aznap tanult tananyag nem kérhető számon.
- Füzetvezetés esztétikája. (félévente osztályozással).

Szummatív:

- A nagyobb témaegységek feldolgozását követően az elsajátított ismeretek és képességek szintjének ellenőrzése írásbeli feladatlap segítségével.

Témazárók egységes %-os értékelése:

100 – 90%	jeles (5)
89 – 75%	jó (4)
74 – 50%	közepes (3)
49 – 30%	elégséges (2)
29 – 0%	elégtelen (1)

– Komplex mérés természettudományos ismeretekből 8. évfolyam végén.

Értékelési szempontok

A tanuló:

– elsajátította-e a természettudományok és a társadalomtudományok alapvető vizsgálati módszereit?
– ismeri és tudja-e alkalmazni az önálló ismeretszerzés lépéseit?
– képes-e önálló megfigyelésre, kísérletezésre, eszközhasználatra, térképi mérésekre, számítások elvégzésére?
– milyen szinten képes a különféle szöveges és képi információk feldolgozására, földrajzi tartalmának kifejtésére?
– ismeri-e a legfontosabb földrajzi tényeket, jelenségeket, fogalmakat, folyamatokat?
– felismeri-e és tudja-e példákkal bizonyítani a tények, jelenségek közötti hasonlóságokat és különbségeket, oksági összefüggéseket, logikai kapcsolatokat?
– tud-e csoportosítani a megadott szempontok alapján, felismeri-e a csoportosítás szempontjait?
– képes-e a megszerzett ismereteket rugalmasan használni, alkalmazni a különféle földrajzi rendszerekben, új szituációkban és a gyakorlatban?
– hogyan tájékozódik a térképen? Milyen a térképhasználati szintje a szemléleti és a logikai térképolvasás területén?
– képes-e ismereteket szerezni ábrák, képek, tematikus térképek, adatsorok, metszetek, grafikonok, térképvázlatok elemzésével, illetve azok kiegészítésével, készítésével?
– tudja-e a természeti és a társadalmi folyamatok térbeli és időbeli változásait érzékelni, értelmezni, sorrendiségüket megállapítani, példákkal bizonyítani?
– képes-e a környezet természet- és társadalom alkotta értékeinek felismerésére, sajátosságainak, mennyiségi és minőségi változásainak értékelésére?
– felismeri-e a társadalmi-gazdasági modernizáció kedvező és kedvezőtlen társadalmi-gazdasági-környezeti következményeit?
– alá tudja-e példákkal támasztani a földrajzi környezet megóvásának szükségességét?
– részévé vált-e személyiségének a környezettudatos magatartás és életvitel?
– rendelkezik-e megfelelő jártassággal az adott témához illeszkedő információs anyagok és információhordozók kiválasztásában és alkalmazásában?

– megfelelő-e kommunikációs képessége az önálló ismeretszerzéshez, az információk tartalmának megértéséhez és elemzéséhez, szelektív felhasználásához; az önálló vélemény kialakításához és annak kifejezéséhez, az érveléshez, a vitához?
– milyen szinten használja a földrajz szaknyelvét?
– hogyan fejlődött a tanulási technikája, megismerési, rögzítési és felidézési módszere?
– képes-e információ- és adatgyűjtésre (pl. könyvtár, internet használatára), ezek feldolgozására; vázlat, feleletterv, kiselőadás, házi dolgozat készítésére; feladatlapok megoldására, önellenőrzésre?
– képes-e azonosulni a földrajz által is közvetített értékekkel; hogyan nyilvánul ez meg szokásaiban, életmódjában, együttműködési készségében, személyiségében?

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A megfelelő tankönyvek kiválasztásánál az alábbi szempontokat tartjuk kiemelten fontosnak:

– Tartalmi szempontból feleljen meg a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tartalmi és fejlesztési irányelveknek.

– A tudományos pontosság párosuljon az életkori sajátosságoknak megfelelő megfogalmazással és az ismeretek jól érthető, értelmezhető megfogalmazásával. Az ismereteket rendszerezetten, logikailag összekapcsolható módon közvetítse.

– Legyen alkalmas arra, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a tantárgy iránt. (Megfelelő minőségű és tartalmú képanyag; didaktikus ábrák; érdekességek bemutatása; továbbgondolkozásra, búvárkodásra alkalmas feladatok stb.). Szemléletmódjával közvetítse a természeti és a kulturális értékek felismerésének és megőrzésének fontosságát, és ösztönözzön a felelős környezeti magatartásra.

– A tankönyv tananyag-elrendezése, szerkezete tegye lehetővé a differenciált tanórai és tanórán kívüli munka megszervezését.

– Adjon segítséget az egyes témakörökben elsajátított ismeretek rendszerezésében. Tartalmazzon az ismeretek elsajátítását ellenőrző, illve a ismeretek alkalmazását igénylő, a földrajzi kompetenciák elmélyítését segítő feladatokat.

– A taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására.

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, feladatgyűjtemény);

- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát pl. térképek, videók, animációk, 3D modellek, grafikonrajzoló, statisztikai programok, interaktív feladatok, számonkérési lehetőségek, játékok stb. segítségével.
- amelyekhez olyan hozzáférés biztosított, amely az iskolában használt digitális eszközöket és tartalmakat interneten keresztül a diákok otthoni tanulásához is nyújtani tudja.

A HETI ÉS ÉVES ÓRASZÁMOK

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
7. évfolyam	**1,5**	55,5
8. évfolyam	**1,5**	55.5

ÓRATERV

Témakörök	Az órák felhasználása			
	Új ismeretek	**Gyakorlati óra**	**Ismétlés, összefoglalás, mérés-értékelés**	**Összes óraszám**
7. ÉVFOLYAM				
I. A szilárd Föld anyagai és folyamatai	5	3	2	10
II. A földrajzi övezetesség alapjai	5	1	2	8
III. Gazdasági alapismeretek	3,5	1	1	5,5
IV. Afrika, Ausztrália és a Világtenger földrajza	4	4	2	10
V. Amerika földrajza	5	2	2	9
VI. Ázsia földrajza	9	2	2	13
Összesen	**31**	**12**	**11**	**55.5**

Témakörök	Az órák felhasználása			
	Új ismeretek	**Gyakorlati óra**	**Ismétlés, összefoglalás, mérés-értékelés**	**Összes óraszám**
8. ÉVFOLYAM				
I. Helyünk Európában és a Kárpát-medencében	6	2	2	10
II. Életünk Magyarországon	7	2	2	11
III. Gazdasági élet Magyarországon	6	2	2	10
IV. Szomszéd országok és Közép-Európa	7	2	2	11
V. Távolabbi európai térségek	10	1.5	2	13,5
Összesen	**36**	**8**	**10**	**55,5**

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai			Órakeret 9 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	2	2	9
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén. Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével. A felfedeztető tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése. Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során. A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása. A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Környezetünk anyagainak vizsgálata I-II. Ásványokból összetett *természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, tégla) összehasonlítása* egyéni és csoportos vizsgálódással. A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó *ásványok*, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult *kőzetek* (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) *tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk. (gyakorlat)* A *talaj* anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli	*Kémia*: Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok. *Biológia-egészségtan*: élő anyag. *Matematika*: Képzeleti mozgatás, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegyenesen.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
példákon közvetlen tapasztalatszerzéssel. (gyakorlat) A folyamatosan változó bolygó és környezet I-III. A *földövek* és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A *földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom* összekapcsolása. Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a *kőzetlemezek mozgásának és következményei*nek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése). A *földrajzi (külső) erők* felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése. A *kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése*. A szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján. (külső) erők felismerése. Tájékozódás a földtörténeti időben Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.	Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A földrajzi övezetesség alapjai**			**Órakeret 7 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	1	1	7
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség alapjai	Órakeret 7 óra
	kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik meglátása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Éghajlati alapismeretek Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása. A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet). A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése A *mediterrán* táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a *valódi mérsékelt öv*ben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a *tajgavidék* és az erdőgazdálkodás jellemzése. A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása A megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban. A függőleges földrajzi övezetesség A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízválasztó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor.	*Fizika:* fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék. *Matematika:* modellek és diagramok megértése, adatleolvasás. *Biológia-egészségtan*: életfeltételek, életközösségek, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek. *Informatika:* adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Éghajlati diagram olvasása. *(gyakorlat)*		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízválasztó hegység; vízjárás. Sivatagi váztalaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia. Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj). Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági alapismeretek			Órakeret 5,5 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3,5	1	1	5,5
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.			
Tantárgyi fejlesztési célok	Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelvének, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértetése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A gazdaság értelmezése A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának meglátása (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése. *Pénzügyi alapismeretek I-II.* Egy *termék árát befolyásoló tényezők* (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. *A pénz* és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. *Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése, a valutaváltás eljárásának megismerése helyzetgyakorlatokban. *(gyakorlat)*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a gazdasági ágak történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések. *Matematika*: mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság. *Informatika*: adat- és

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A piac működési alapelvének, a kiadás-bevétel rendszer *megértése* egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege. *Nemzetközi együttműködések* A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek).	ténygyűjtés az internetről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Afrika és Amerika földrajza**			**Órakeret 14 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	11	1	2	14
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása. A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértetésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével. A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tabló-összeállítással és			

	beszámoló-készítéssel (országcsoportok, országok bemutatása).

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Afrika természetföldrajza Afrika domborzatának és tájainak megismerése. Erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése. Afrika társadalomföldrajza I-III. Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal *népesség* és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk). A *trópusi mezőgazdaság* változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása. *Száhel*, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése. *Egyiptom*: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése. Amerika természetföldrajza I-II. A földrész *szerkezeti tagolódás*ának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése. Észak-, dél- és közép-amerikai tájtípusok összehasonlító elemzése. A *természetföldrajzi övezetesség*, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése. Amerika társadalomföldrajza I-II. A földrész *népességföldrajzi tagolódás*ának megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban. A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban. A farmgazdálkodás modellezése, a *mezőgazdasági övezetesség* átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel). Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a *technológiai övezet* jellemzése. Amerika országföldrajza I-III. *Eltérő szerepű országok* (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása. *Amerikai Egyesült Államok* mint világgazdasági vezető hatalom; *Brazília* mint gyorsan fejlődő ország.	*Biológia-egészségtan*: A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés. *Erkölcstan*: lokális cselekvések és globális problémák.

Gyakorlat	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus. Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világcég, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).
Topográfiai ismeretek	Afrikai- és Kanadai-ősföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazil-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paraná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget; Száhel. Amerika részei. Vörös-tenger, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nílus, Orinoco, Paraná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna. Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ázsia földrajza**			**Órakeret 12 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	8	2	2	12
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzeltetésével. Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ázsia földrajza**	**Órakeret 12 óra**
	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ázsia természetföldrajza I-III. A *„legek" földrésze*: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése. *Belső-ázsiai sivatagok*: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése. *Monszun vidék és terület*: a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése. Ázsia társadalomföldrajza I-II. Népek és kultúrák jellemzőinek, *népesség*koncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban. *Területi fejlettségi különbségek* felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése. Ázsia regionális földrajza I-IV. *Eltérő szerepkörű országcsoportok*: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése. *India*: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai. *Japán*: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófahelyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. *Kína*: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. Gyakorlat	*Matematika*: ok-okozati gondolkodás, modellezés. *Fizika:* légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás. *Biológia-egészségtan*: biotechnológiai forradalom, életfeltételek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és	

	mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népességrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológia-átvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.
Topográfiai ismeretek	Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távol-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hindusztáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris. Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza**			**Órakeret 4 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3	0	1	4
Előzetes tudás	A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái. Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységének és következményeinek megértetésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról. Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ausztrália, a kontinensnyi ország Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete. *Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése. A sarkvidékek földrajza Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése; az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása; a	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* nagy földrajzi felfedezések; hajózás. *Kémia:* ózon; sósvíz és édesvíz; vízszennyezés. *Biológia-egészségtan*: életfeltételek, a hideg

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése. A világtenger földrajza Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapály-energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése. *Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése.	övezet és a tengerek élővilága. *Fizika*: Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai (hullámok vízfelületen).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapály-energia, túlhalászás, kutatóállomás. Őslakos, bevándorló.
Topográfiai ismeretek	Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ősföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth, Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló:

- ismerje a kontinensek fő természetföldrajzi vonásait. Tudja ezeket a fekvés, felszín, kialakulás és a földrajzi övezetesség összefüggésrendszerében vizsgálni,
- tudja értelmezni az egyes földrészek, tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek összefüggéseit, kölcsönhatásait,
- ismerje a kontinensek, tipikus tájak és országok regionális sajátságait, a közöttük lévő hasonlóságokat, különbségeket, kapcsolataik rendszerét,
- támassza alá példákkal a gazdasági élet jelenségeinek kölcsönhatásait,
- ismerjen a tanult térségben környezetkárosító folyamatokat, tevékenységeket és az elhárításukra (megelőzésükre) tett intézkedéseket,
- tudja használni a térképet információszerzésre a szemléleti- és tanári segítséggel az okfejtő térképolvasás szintjén,
- mutassa meg (jelölje be kontúrtérképen) a tanult topográfiai fogalmakat, kapcsolja hozzájuk jellemző földrajzi tartalmukat.

Jelesre értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

A kerettanterv és a helyi tanterv követelményeinek megfelel.

- Megfigyelései pontosak.

- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége pontos, szabatos.
- Órákon aktív, tevékeny.
- A taneszközöket és a tankönyvön kívüli ismeretforrásokat rendeltetésszerűen és önállóan használja.
- Gyűjtőmunkája folyamatos, önálló (kiselőadások tartása, adatok rögzítése gyűjtőnaplóban).
- A fogalmakat önállóan, pontosan, teljes tartalommal ismeri. A szakkifejezéseket hibátlanul használja.

Munkájában jusson el az alkalmazás szintjére, legyen képes az ismeretek új helyzetekben való felhasználására, új területeken való alkalmazására.

l. Általános fogalmak:

- A fogalmakat önállóan, pontosan használja.

2. Egyedi fogalmak:

- A földrajzi nevek pontos használata (megmutatása).

3. Folyamatok:

- A folyamatok leírása, szakkifejezések használata pontos.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:

- Önállóan felismeri az összefüggéseket, törvényszerűségeket és ezeket tudja alkalmazni.

5. Gyakorlatok:

- A nevelő által előírt gyakorlatokat, megfigyeléseket önállóan elvégzi. Mérései pontosak.
- Tankönyvön kívüli ismeretforrások felhasználása (internet, lexikonok, szakkönyvek, tévéműsorok).
- Folyamatos megfigyelések (előre megadott szempontok vagy önálló megfigyelés).
- Tematikus térképek használata, összehasonlítása, elemzése
- Az éghajlat jellemvonásainak ábrázolása diagrammokon →következtetések az adatokból.
- Egyszerű ásványi kőzetvizsgálat.

- Folyamatábrák használata.
- Statisztikai adatok feldolgozása a gazdasági élet jellemzőinek, változási tendenciáinak bemutatásához.
- Gyűjtőmunka, tablókészítés.

A fentieket tudja önállóan elvégezni, alkalmazni tanítási órákon. Tapasztalatait társainak adja át.

Félévkor és év végén jelest kap az tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 4,5 felett van.

Jóra értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

- Megfigyelései nem mindig pontosak, kevés tanári irányítást igényel.
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége jó, de nem mindig pontos, szabatos.
- Órai aktivitása változó.
- Taneszközeit rendeltetésszerűen, önállóan használja.
- Gyűjtőmunkája csak irányítással folyamatos.
- Felkészülése rendszeres ugyan, de nem mindig pontos.

Munkájával jusson el a reprodukció szintjére, amely képessé teszi a fogalmak, folyamatok, összefüggések önálló felidézésére, értelmezésére, magyarázatára a tanultak alapján.

l. Általános fogalmak:

- A fogalmakat önállóan (kisebb pontatlanságokkal, de a lényeges tartalmi jegyeket nem tévesztve) használja kevés tanári segítséggel, irányítással.

2. Egyedi fogalmak:

- A földrajzi nevek használata (megmutatása) kevés hibás tartalmi jeggyel (de ezt tanári segítséggel kijavítja).

3. Folyamatok:

- A folyamatok leírása, szakkifejezések használata olyan pontatlanságokkal, amelyet tanári segítséggel ki tud javítani, ezeket a folyamatokat csak az ismert (tanult) szituációkban képes alkalmazni.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:
   - A jelesnél felsoroltakat ismeri, képes felidézni, magyarázni, a pontatlanságokat tudja helyesbíteni.

5. Gyakorlatok:
   - A nevelő által előírt gyakorlatokat, megfigyeléseket elvégzi, de önállóan nem kezdeményez. Mérései pontosak, ezeket önállóan végzi.

Félévkor és végén jót kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 3,5 - 4,5 között van.

Közepesre értékelhető a tanuló teljesítménye:

- Megfigyelései hiányosak, pontatlanok, állandó nevelői irányítást, segítséget igényel.
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége pontatlan, a szaknyelvet tárgyi tévedésekkel használja.
- Órákon passzív, meglévő képességeit sem használja ki.
- Taneszközeit csak nevelője, vagy társai segítségével tudja rendeltetésszerűen használni, munkája így is pontatlan.
- Gyűjtőmunkája rendszertelen, hiányos.
- Felkészülése pontatlan, hiányos, rendszertelen.
- Munkájában állandó nevelői odafigyelést, segítséget, ellenőrzést igényel.

Általában tudása a megnevezés (esetleg felismerés) szintjén van.

1. Általános fogalmak:
   - A tartalmi jegyek felsorolása alapján meg tudja nevezni a fogalmakat.
   - Képes a felsorolásokból kiválasztani a helyes válaszokat.
   - Önállóan nem képes a fogalmak teljes tartalmát elmondani

2. Egyedi fogalmak, topográfia:

- Felsorolásai hibásak, de segítséggel teljes felsorolást ad.
- A tartalmi jegyeket hibásan ismeri.
- A térképen tanári segítséggel tud tájékozódni.

3. Folyamatok:
   - A folyamatok egészét, összefüggéseit nem ismeri fel.
   - A folyamatok szakaszait csak segítséggel képes elmondani.

4. Összefüggések, törvényszerűségek:
   - Többtényezős összefüggéseket tanári segítséggel is csak nehezen ismer fel.
   - Egy-két tényezős összefüggések megfogalmazására képes.

5. Gyakorlat:
   - Csak a kötelező órákon elvégzendő méréseket, gyakorlatokat végzi el, ehhez is segítséget igényel.

Félévkor és év végén közepest kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 2,5 - 3,5 között van.

Elégségesre értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

- Megfigyelései, gyakorlati tevékenységei hiányosak, pontatlanok, nevelői irányítással, segítséggel is hibásak.
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége nagyon gyenge, a szakkifejezéseket pontatlanul, hiányos tartalmi jegyekkel alkalmazza.
- Taneszközeit nevelője, társai segítségével sem tudja rendeltetésszerűen használni.
- Gyűjtőmunkát, önálló megfigyeléseket nem végez, közös munkában passzív.
- Felkészülése nagyon rendszertelen, alkalomszerű, megbízhatatlan.
- Állandó nevelői, tanulói segítséggel, ellenőrzéssel sem képes jobb munkát végezni.

1. Általános fogalmak:
   - Lásd továbbhaladás feltételei..

2. Egyedi fogalmak, topográfia:

- A kerettantervben és a helyi tantervben minimális követelményként szereplő fogalmak ismerete, megmutatása a térképen.

3. Folyamatok:

- A kész válaszok, folyamatsorok, felsorolások közül legalább 40%-ban ismerje fel, válassza ki a helyes válaszokat.

4. Összefüggések, törvényszerűségek:

- A kerettantervben és a helyi tantervben minimális követelményként szereplő összefüggések, törvényszerűségek ismerete.

5. Gyakorlat:

- Munkafüzetében a nevelő által kiválasztott feladatokat megoldja.
- Ismerje fel a kerettanterv és a helyi tanterv minimum követelményeiben szereplő ásványokat, kőzeteket, érceket.

Félévkor és év végén elégséges osztályzatot kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 1,5 - 2,5 között van.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa általános földrajza			Órakeret 6 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	4	0	2	6
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világgazdaságban.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Az analizáló képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása. Az információszerzési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemezésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Európa általános természetföldrajzi képe I-II. Szerkezetalakító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a *nagytájak mozaikjának megismerése*. Európa *változatos és szeszélyes éghajlat*ának, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben. Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai I-II. Európa változó *társadalmi erőforrásai*nak, az elöregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése. Az európai erőtér gyengülő *világgazdasági szerep*ének felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése. Az *Európai Unió* földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.	*Fizika*: erőhatások. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés. *Biológia-egészségtan:* életkor.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárási front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.	
Topográfiai ismeretek	Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Észak- és Mediterrán-Európa földrajza**			**Órakeret 6,5 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	4	1,5	1	6,5
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinensrész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos tágulása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével. Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással. A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projektmódszerrel történő feldolgozásával.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása. *Észak-Európa földrajza:* az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése. Mediterrán-Európa földrajza I-II. Dél-Európa *természetföldrajzi jellemzése*; a napfényövezet, a	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás. Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása. Az *országok gazdasági életének*, a szolgáltató ágazatok súlyának *megismerése*. A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése *Olaszország* példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban. *(gyakorlat)* A Balkán-térség A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.	*Informatika:* bemutató készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom.
Topográfiai ismeretek	Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ősföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finn-tóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Atlanti-Európa földrajza**			**Órakeret 6 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	4	1	1	6
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével. A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a a globális szemlélet összekapcsolása. Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással. A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái I-II. A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, *Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése*. *A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményei*nek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése. Nyugat-Európa meghatározó országai I-II. Regionális földrajzi sajátosságaik megismerése összehasonlító elemzéssel. *(gyakorlat)* *Egyesült Királyság* (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). *Franciaország* (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. *Matematika:* kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.
Topográfiai ismeretek	Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze. Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Közép-angliai-iparvidék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kelet- és Közép-Európa földrajza**			**Órakeret 7 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	0	2	7
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek. A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelten szárazföldi és a szárazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, tájjellemzési algoritmus. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével. A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kelet- és Közép-Európa földrajza	Órakeret 7 óra
	érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká). A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). A termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése. Oroszország Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek. Közép-Európa I-III. *A hegyvidéki Közép-Európa:* a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása. *A medencei Közép-Európa: a* gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain. A közép-európai országok *összefonódó gazdasági múlt*jának *és jelen*ének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése. Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése. *Németország* földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Technológiai kapcsolatok. Szocialista világrend, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia, világháború. *Biológia-egészségtan*: életközösségek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.
Topográfiai ismeretek	Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga. Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgográd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A Kárpát-medencevidék földrajza**			**Órakeret 5 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3	1	1	5
Előzetes tudás	A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége I-II. A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; *a medencejelleg modellezése*. A medencejelleg következményeinek bizonyítása az *éghajlat*ban, a *vízrajz*ban és *vízkészlet*ekben, a *környezeti állapot*ban. A medencevidék *nagytájainak földrajzi jellegzetességei*, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége A medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájátalakításnak és következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése, prognosztizálása. (gyakorlat) A Kárpát-medencei *népesség összetételének értelmezése*, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése.	*Fizika:* fizikai folyamatok a földkéregben. *Magyar nyelv és irodalom*: tájjal, szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Magyar Királyság, magyar kultúra. *Erkölcstan*: nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassza. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.	
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Őrvidék, Partium.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A hazánkkal szomszédos országok földrajza**			**Órakeret 6 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	4	1	1	6
Előzetes tudás	Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészeik földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével. Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.). A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői). A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése). A kommunikatív és a művészi kifejezőkészség fejlesztése országbemutatás során (tanulói kreatív módszerek).			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A Kárpát-medence magashegységi keretének országai I-III. Az alpi és a kárpáti országok *természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítás*a; történetelmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről. *(gyakorlat)*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Trianoni szerződés és

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ausztria mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Őrvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok. *Szlovénia* mint a legfejlettebb délszláv térség és *Szlovákia* mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása. A keleti termékeny vidékek országai *Románia* gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. *Ukrajna* mint Kelet-Európa potenciális éléstára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszereinek feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése. A déli hegyvidékek országai Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.	következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	
Topográfiai ismeretek	Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Magyarország természeti és kulturális értékei**			**Órakeret 6 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3	2	1	6
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával). A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Magyarország természeti és kulturális értékei**	**Órakeret 6 óra**
	Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A magyarországi nagytájak I-III. A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése. *A magyar nemzeti kultúra:* a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján. *(gyakorlat)* Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában. *(gyakorlat)*	*Hon- és népismeret*: nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások. *Magyar nyelv és irodalom*: szöveges információgyűjtés. *Biológia-egészségtan:* ökológia és természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hordalékkúpsíkság, löszvidék, árterület, szikes puszta, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.
Topográfiai ismeretek	Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserehát, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodrogköz, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Őrség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszínek és nemzeti parkok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Magyarország társadalomföldrajza**			**Órakeret 11 óra**
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	7	2	2	11
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőtérben változó helyzetének értelmezésével. Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel. A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon. A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással. A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetrendek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Népesség és településhálózat I-III. A *népességfogyás* értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népességszerkezet megismerése. *(gyakorlat)* A *településfajták*, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések). A *régiók és Budapest földrajzi jellemzése*, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése. Magyarország gazdasági szerkezete I-VI. Magyarország *gazdasági szerkezet*ének elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése. A *fogyasztási szokások* változásának belátása, okaik feltárása és következményeik megvitatása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Népesedési ciklus, infrastruktúrafejlődés a történelmi Magyarországon. Kommunikációs és technológiai fejlődés. *Matematika*: Modellek megértése. Adatok jegyzése, ábrázolása. *Informatika:* internetalapú szolgáltatások használata.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A magyar gazdaság főbb működési területei. Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó *külgazdasági kapcsolatok*. Az *idegenforgalom* szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei (okozati és prognosztikus bemutatás). *(gyakorlat)* Hagyományos *mezőgazdasági* termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai. A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban. A *húzóágazatok* (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei. A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Topográfiai ismeretek	Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Röszke, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.

Jelesre értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

A kerettanterv és a helyi tanterv követelményeinek megfelel.

- Megfigyelései pontosak.
- Szóbeli és írásbeli kifejezőképessége pontos, szabatos.
- Órákon aktív, tevékeny.
- Tudatosan készül a továbbtanulásra.
- A taneszközöket és a tankönyvön kívüli ismeretforrásokat önállóan használja.
- Megfigyeléseiről, a szerzett ismeretekről képes írásban, szóban röviden, a lényeget kiemelve beszámolni, rajzot, grafikont készíteni.
- Gyűjtőmunkája önálló és folyamatos.
- A fogalmakat pontosan, teljes tartalmukkal ismeri, önállóan alkalmazza. A szakkifejezéseket hibátlanul használja.

Munkájában jusson el az alkalmazás szintjére, legyen képes az ismeretek új helyzetekben való felhasználására, új területeken való alkalmazására.

1.Általános fogalmak:

– A fogalmakat önállóan, pontosan használja.

2. Egyedi fogalmak:

– A földrajzi nevek pontos használata (megmutatása).

3. Folyamatok:

– A folyamatok leírása, szakkifejezések használata pontosan.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:

– Önállóan felismeri az összefüggéseket, törvényszerűségeket és ezeket tudja alkalmazni.

5. Gyakorlatok:

– A nevelő által előírt gyakorlatokat, megfigyeléseket önállóan elvégzi. Mérései pontosak.
– Tankönyvön kívüli ismeretforrások felhasználása (lexikonok, szakkönyvek, tévéműsorok).
– Folyamatos megfigyelések (előre megadott szempontok vagy önálló megfigyelés).
– Tematikus térképek használata, összehasonlítása, elemzése
– Az éghajlat jellemvonásainak ábrázolása diagrammokon →következtetések az adatokból.
– Egyszerű ásványi kőzetvizsgálat.
– Folyamatábrák használata.
– Statisztikai adatok feldolgozása a gazdasági élet jellemzőinek, változási tendenciáinak bemutatásához.
– Gyűjtőmunka, tablókészítés.
– A gyakorlatokat önállóan végezze (előre megadott nevelői szempontok, vagy saját szempontjai alapján). Tapasztalatait társainak is adja át.

Félévkor és év végén jeles osztályzatot kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 4,5 felett van.

Jóra értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

– Megfigyelései nem mindig pontosak, kevés tanári irányítást igényel.

- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége jó, de nem mindig pontos, szabatos.
- Órai aktivitása változó.
- Taneszközeit rendeltetésszerűen, önállóan használja.
- Tankönyvön kívüli ismeretforrásokat nevelői irányítással használ.
- Megfigyeléseit tanári segítséggel képes rögzíteni írásban, rajzban, grafikonon.

Munkájával jusson el a reprodukció szintjére, amely képessé teszi a fogalmak, folyamatok, összefüggések önálló felidézésére, értelmezésére, magyarázatára a tanultak alapján.

1. Általános fogalmak:

- A fogalmakat önállóan, kisebb pontatlansággal, de a lényeges tartalmi jegyeket nem tévesztve, használja kevés tanári segítséggel, irányítással.

2. Egyedi fogalmak, topográfia:

- A földrajzi nevek használata, megmutatása kevés hibás tartalmi jeggyel (de ezt tanári segítséggel kijavítja).

3. Folyamatok:

- A folyamatok leírása, szakkifejezések használata olyan pontatlanságokkal, amelyeket tanári segítséggel ki tud javítani.
- Ezeket a folyamatokat csak az ismert (tanult) helyzetekben képes alkalmazni.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:

- A 7. osztályban jelölt összefüggéseket ismeri, képes felidézni, magyarázni, a pontatlanságokat tudja helyesbíteni.

5. Gyakorlatok:

- A nevelő által előírt megfigyeléseket, gyűjtéseket elvégzi (de önállóan nem kezdeményez), tapasztalatait társaival nem osztja meg.
- Mérései pontosak.

Félévkor és év végén jó osztályzatot kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 3,5 - 4,5 között van.

Közepesre értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

- Megfigyelései hiányosak, pontatlanok, állandó nevelői irányítást, segítséget, ellenőrzést igényel.
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége pontatlan, a szaknyelvet hiányosan alkalmazza.
- Órákon passzív, a meglévő képességeit sem használja ki.
- Taneszközeit csak nevelője, vagy társai segítségével tudja rendeltetésszerűen használni, munkája így is pontatlan, felületes.
- Gyűjtőmunkája rendszertelen, hiányos.
- Felkészülése megbízhatatlan, alkalomszerű.
- Általában munkájában állandó nevelői odafigyelést, ellenőrzést, segítséget igényel.

Tudása a megnevezés (esetleg a felismerés) szintjén van.

1. Általános fogalmak:
    - A tartalmi jegyek felsorolása alapján meg tudja nevezni a fogalmakat (így is gyakran téveszt).
    - Képes a felsorolásokból kiválasztani a helyes válaszokat (kis hibával).
    - Önállóan nem képes a fogalmak teljes tartalmát elmondani.

2. Egyedi fogalmak, topográfia:

    - Felsorolásai hibásak, de segítséggel teljes felsorolást ad.
    - A tartalmi jegyeket hibásan ismeri.
    - Térképen csak tanári segítséggel tud tájékozódni.
3. Folyamatok:
    - A folyamatok egészét, összefüggéseit nem ismeri fel.
    - A folyamatok szakaszait csak segítséggel képes elmondani.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:

- Többtényezős összefüggések felismerésére nem képes.
- Kéttényezős összefüggésekre önállóan is tud példát mondani.

– A törvényszerűségek hibátlan megfogalmazására nem képes.

5. Gyakorlatok:
   - Csak a kötelező, órákon elvégzendő méréseket, gyakorlatokat végzi el. Ebben is segítséget igényel.
   - Önálló megfigyeléseket, gyűjtőmunkát nem végez.

Félévkor és év végén közepes osztályzatot kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 2,5 - 3,5 között van.

Elégségesre értékelhető a tanuló teljesítménye, ha:

- Megfigyelései hiányosak, gyakorlati tevékenysége gyenge, pontatlan a nevelői irányítás, segítés ellenére is.
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképessége gyenge, a szakkifejezéseket pontatlanul, lényeges tartalmi jegyeket kihagyva alkalmazza.
- Taneszközeit nevelői segítséggel sem tudja rendeltetésszerűen használni.
- Gyűjtőmunkát, önálló megfigyeléseket nem végez, közös munkában passzív, az órai munkát hátráltatja.
- Felkészülése nagyon rendszertelen, alkalomszerű, megbízhatatlan.
- Állandó nevelői, tanulói segítséggel, ellenőrzéssel sem képes jobb munkát végezni.

1. Általános fogalmak:
   - A kontinensek természetföldrajzi leírásában szereplő alapfogalmak használata nevelői segítséggel.
   - Gazdaságföldrajzi alapfogalmak használata nevelői segítséggel.
   - Alapvető településtípusok ismerete.

2. Egyedi fogalmak, topográfia:
   - A NAT 2003 minimális követelményei, és a kerettanterv szerint egyeztetett követelmények.

3. Folyamatok:
   - A kész válaszok, felsorolások, folyamatok közül legalább 40%-ban ismerje fel, válassza ki a helyes megoldásokat.

4. Összefüggések, törvényszerűségek, kölcsönhatások:

- Mezőgazdaság és az éghajlat összefüggései példák alapján.
- Tudja, hogy az országok egymásra utaltak a környezeti károk megelőzésében, csökkentésében.
- A természeti tényezők hatása a társadalmi - gazdasági életre, annak fejlettségére.
- Tudja képek alapján megnevezni a tipikus tájak kialakulásának okait.

5. Gyakorlat

- Elemi szintű tájékozottság a különböző méretarányú, jelrendszerű térképek olvasásában.
- Diagramok elemi szintű elemzése.
- Példák alapvető településtípusokra.
- Képek, leírások felhasználása a fogalmak felismerésében.

Félévkor és év végén elégséges osztályzatot kap az a tanuló, akinek írásbeli munkái és szóbeli feleleteinek átlaga 1,5 - 2,5 között van.

A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN

A tanulók átfogó és reális képzettel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törtvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes

országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveket, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.